

Een serie presentaties over de levensloop van Paulus zingen Lied 791 vers 1 en 2

1. Inleiding

Tijdens onze bezoeken aan Israël, Cyprus, Turkije, Griekenland en Italië, deels onder de theologische leiding van Ds Poot, zijn we op vele plaatsen geweest die iets te maken hebben met het leven van Paulus. Om de levensloop van Paulus te kunnen volgen is het goed om te ontdekken hoe die plaatsen eruit zagen in de eerste eeuw na Christus. Aan de ene kant kan het ons helpen bepaalde stukken uit de bijbel beter te begrijpen, bijvoorbeeld de Drie-eenheid, of waarom Barnabas en Paulus voor Griekse Goden aangezien worden. Aan de andere kant heeft Paulus grote invloed gehad op het Christen zijn in de westelijke wereld, op Luther, Calvijn en Bart als theologen en noem maar op. Paulus heeft ook op vele manieren kunstenaars geïnspireerd, o.a. Rembrand. (Zie Fig 1). Het belang van Paulus komt ook tot uitdrukking in het nieuwe testament. De eerste 180 pagina's gaan over Jezus en de discipelen. Van af hoofdstuk 12 in Handelingen vertelt en schrijft Paulus over Jezus, 150 pagina's lang. In het bijzonder de brieven van Paulus, dateren van 20-30 jaar na de kruisiging en zijn de eerste schriftelijke neerslag van ons geloof. De Evangelien dateren 40-70 na de kruisiging. Paulus beschikte dus over meer bronnen die Jezus direct meegemaakt hebben.

Alles wat ter tafel komt is van het internet, de literatuur en wat Tine en ik zelf gezien hebben. Als er een foto uit onze eigen collectie bij is werd die gemaakt door Tine, de rest komt van het internet.

Hoeveel afleveringen het precies worden weet ik nu nog niet, dat hangt ook een beetje af van hoe de verhalen ontvangen worden. Van iedere aflevering wordt een kopie rondgestuurd aan de leden van de Hoeksteen. Daarin wordt ook aangegeven welke Bijbelgedeelte ter sprake komen en soms wordt een referentie gegeven naar een website waar meer informatie te vinden is.

De presentaties pretenderen zeker niet alle vragen en onzekerheden die in het doen en laten van Paulus voorkomen op te lossen. Vaak hebben theologen daar ook diepgaande discussies over en meningsverschillen. Ik ga proberen de mening van de meerderheid te presenteren.

De gangbare mening is dat Saulus wordt geboren in Tarsus, dat ligt in Zuidoost Turkije, ongeveer 220 km (loopafstand) Noord West van Antiochië (Ankatya in Turkije, voeger Syrië), (Kaart invoegen en foto huidige Tarsus)Figuur 2 en 3. Dan doen zich gelijk twee vragen voor waarom woonden zijn ouders in Tarsus en wanneer werd Paulus geboren? Om met dat laatste te beginnen het eerlijke antwoord is: dat weten we niet precies. Maar er zijn wel aanwijzingen te vinden. In Filemon een brief die in het jaar 53 geschreven werd staat dat hij een presbyters was, een oudere man van net onder de 60. Door terug te rekenen komt men dan op een geboorte jaar 4-6 voor Christus. Er zijn nog wat andere benaderingen maar de meesten daarvan komen uit voor Christus. Omdat er erg gerommeld is bij het opstellen van een Christelijke kalender, bv. het jaar nul bestaat niet in de jaartelling, blijkt dat Jezus ook ongeveer 6 jaar voor Christus geboren is. Twee aanwijzingen zijn dat de Herodes van de kindermoord in Betlehem in het jaar 4 voor Christus is overleden (Mattheus 2 VS 1) en twee jaar daarvoor is er een kosmisch verschijnsel geweest wat mogelijk wijst op de ster van Betlehem. Dat overlijden van Herodes had ook nog een ander gevolg nl.: Vele joden rebelleerden tegen de Romeinen en sommigen probeerden de troon van Herodes over te nemen. Dit zeer tot ongenoegen van de Romeinen die zeer gewelddadig ingrepen met vele doden en velen werden als slaaf via Akko vervoerd naar Antiochië en daar verkocht als slaaf, o.a. in Tarsus. Paulus zou dus geboren kunnen zijn in Israël en als kind vervoerd naar Tarsus. In dit verhaal past ook de speculatie dat de ouders van Paulus in dienst kwamen van een welgestelde Romein die de ouders van Paulus voor zich liet werken (Paulus vader was mogelijk een zeer vakbekwame leerbewerker) In deze situatie past ook dat de vader en dus ook Paulus het Romeinse staatsburgerschap krijgen. Een andere aanwijzing dat dit verhaal niet helemaal onzin is wordt gevonden bij Hieronymus een geleerde en kluizenaar in de 4^e eeuw uit de kuststreek van Kroatië, vervolgde zijn studie in Rome en Turkije (toen Grieks) en vervolgens in Jeruzalem. Hij is de eerste vertaler van de bijbel in het Latijns en de Heilige van alle vertalers. Hij doet onderzoek naar allerlei aspecten van de bijbel en publiceert twee documenten waarin staat dat Paulus geboren is in Gischala (Judea of Galilea?). Dit is dan een mogelijk antwoord op de andere vraag: Waarom woonden zijn ouders in Tarsus? Een ander antwoord op deze vraag vinden we in een situatie die we maar al te goed kennen. Door de eeuwen heen zijn Joden opgejaagd van land tot land maar ze hebben zich evenzeer verspreidt over de wereld als

economische migranten. Als Paulus op zijn zendingsreizen gaat in Turkije en Griekenland gaat hij vaak naar plaatsen waar een synagoge staat en iedere sabbat legt hij daaruit dat Jezus de Messias is. Voor het bouwen van een synagoge heb je een behoorlijk aantal kapitaal krachtige donoren nodig. Dat doe je niet in een paar jaar maar daar gaan tientallen jaren overheen. Die migratie trek van de Joden met behoud van eigen identiteit is niet van vandaag maar kennelijk al zo'n 3000 jaar oud. In het huidige taalgebruik zouden we zeggen het zat kennelijk in de genen van Abraham. De conclusie is dat Paulus tot zijn twintigste in Tarsus woonde en gezien zijn geboorte jaar een tijdgenoot was van Jezus. Maak je niet druk over jaartallen die misschien wat anders zijn dan je altijd gedacht heb, hebben die veranderingen enige invloed op je geloof? Kijk eens naar de datum van de kruisiging. Het ijkpunt wat we daar hebben is de zonsverduistering op Golgotha. Die was in April van het jaar 33. Dus Jezus was misschien wel 39 in plaats van 33 jaar toen hij gekruisigd werd. Hoe oud Jezus was wordt nergens vermeld, dus het jaartal was kennelijk niet van belang. Het kan alleen een rol spelen bij hoe oud was Paulus toen Jezus gekruisigd werd en zou hij kennis hebben genomen van de leer die Jezus verkondigde. Het zou ook nog een rol kunnen spelen bij de steniging van Stefanus waar in oudere vertalingen Saulus een jongeling genoemd wordt. En in de nieuwe vertaling een jonge man. Maar daar kom ik op terug. (Lezen Filemon vers 9, Handelingen 16 :37 en 38 en Handelingen 22: 25-28)

Paulus werd geboren in een joodse familie die waarschijnlijk slaaf of in dienst was van een Romeinse official of daar zaken meedeed in Tarsus (zie later), zijn vader had in ieder geval het Romeinse staatsburgerschap en Paulus zou het dan als geboorterecht gekregen hebben. (Handelingen 16:37 en 38) Zijn vader was een Farizeeër en Paulus volgde in zijn sporen. Vermoedelijk rond zijn 20e jaar is Paulus met zijn familie verhuisd naar Jeruzalem om zich verder te ontwikkelen in de Thora en de daaruit afgeleide wetten, zoals een Farizeeër betaamt. In Handelingen 22 : 25-28 laat de schrijver van Handelingen Paulus zeggen dat dit gebeurde aan de voeten van Gamaliel, een toenmalig zeer vooraanstaande wetsgeleerde. Die Gamaliel komen we nog een keer tegen en dat zegt hij iets wat Paulus kennelijk niet zo goed gehoord heeft. Dat Romeinse staatsburgerschap en het Farizeeër zijn heeft in het hele leven van Paulus een belangrijke rol gespeeld. (zingen lied 320vs 1,4 en 5)

Op dit punt aan beland kwamen bij mij een aantal vragen naar boven

1. Is het Saulus of Paulus?
2. Wat zijn eigenlijk Farizeeërs en waarom kregen ze zo'n slechte naam?
3. Heeft Paulus Jezus gekend?
4. Wat is de invloed van zijn Romeins Staatsburgerschap?
5. Hoe verdiende Paulus de kost.

Saulus of Paulus? Handelingen 13 vers 9

In sommige talen is er een gezegde van Saulus – Paulus worden, wat zoveel betekent als je leven totaal op zijn kop zetten, 180 graden omdraaien. Als je de Bijbel leest, wordt Paulus nog vier hoofdstukken na zijn bekering Saulus genoemd. Paulus duikt het eerst op in Handelingen 13 vers 9. In het Hebreeuws betekent Saulus , de gevraagde, waarom gebeden werd. De naam Paulus komt uit het latijn en betekent: klein, bescheiden. Paulus was ook klein van stuk en in zijn aardse gedragingen zeker bescheiden te noemen. Er is ook nog een Oud Griekse versie Paulos maar die betekent ook klein of gering. Sommige orthodoxe groeperingen menen dat de naamsverandering te maken heeft met de opstelling van Paulus als de kleinste of geringste willen zijn. In ieder geval staat nergens dat dit van boven opgelegd werd, het is waarschijnlijk zijn eigen keus want in de brieven wordt ook steeds gesproken over Paulus. In die tijd was het niet ongewoon dat iemand zowel een Hebreeuwse als Griekse naam had. Opvallend is dat Rembrand Paulus schilderde als een fors persoon. (Paulus achter schrijftafel invoegen Figuur 4). Het wezenlijke verschil is dat Saulus volgde de “wetten van de Thora” en Paulus die van het Gebod van de “Liefde”, eigenlijk je leven totaal op zijn kop zetten.

Wat zijn Farizeeërs en waarom kregen ze zo'n slechte naam? Handelingen lezen 26 vers 5, Matt 12 vers 24, Matt 22 : 34-40

Flavius Josephus een Romeinse geschiedschrijver zegt dat het om een sekte gaat van ongeveer 6000 mannen. Zij zijn streng in de leer en volgen nauwgezet de wet. Handelingen 26 : 5. Slechts enkelen zijn geleerd en die zijn ook de personen die plaats nemen in het sanhedrin, zeg maar parlement, waar zij de minderheid vormen naast de sadduceeën en de herodianen (aanhangers van Herodes) Dit sanhedrin was dus meer dan een religieus lichaam. Het ging over de politiek, voor zover de heersers dat toestonden en hadden ook in het rijk van Herodes ook recht om kerkelijke zaken af te handelen. Dat Sanhedrin vormde ook een rechtbank. Dus de

uitvoerende macht, de wetgevende macht en de rechterlijke macht, alsmede de kerkelijke overheid in één.

De meerderheid van de Farizeeërs waren eenvoudige mensen met een beroep, waarmee ze de kost verdienden en leefden eenvoudig zodat ze tijd overhielden om de Thora en afgeleide boeken te bestuderen.

Waarschijnlijk hadden ze lezen en mogelijk schrijven geleerd in de Talmoed school die ze in hun jeugd gevolgd hebben. In die opleiding was het ook gebruikelijk dat ze een handwerk leerden en uitvoerden om de kost te verdienen.

De naam Farizeeërs betekent afgescheidenen. Misschien komt sommigen van jullie die naam bekend voor. De groep die zich onder leiding van Ds de Cock in Ulrum in 1834 uit de Nederlands Hervormde kerk losmaakten droegen dezelfde naam, één van mijn voorvaderen ging met hem mee en werd door Koning Willem 1 gevangen gezet.

Op Netflix is een hele serie te zien die handelt over orthodoxe joden in het hedendaagse Israël met de naam Shtisel. Dat geeft een goede indruk van het wettische gedrag.

Als je de interactie van Jezus met de Farizeeërs bij de 4 Evangelisten bekijkt krijgen ze er bij Mattheus, die specifiek voor de joden schreef nog al eens van langs. Matt 12-24 hij kan alleen de boze geesten uitdrijven met de hulp van Beëlzebub. Schijnheilig en huichelaars zijn benaming die vaak voorkomen. Matt 22 34-40. In Lucas wordt Jezus uitgenodigd voor een etentje bij een Farizeeër, die zich hufterig gedraagt en fijntjes door Jezus op de vingers wordt getikt. In Johannes 3 is het gesprek met Nikodemus een vooraanstaande Farizeeër. De leraar van Paulus Gamaliel is ook van mening dat men de christenen hun gang moet laten gaan, als de beweging niet van God komt sterft het vanzelf uit. Handelingen 5 : 33-40. Paulus heeft dus niet zo erg goed geluisterd naar Gamaliel toen hij zijn activiteiten tegen de Christenen starten.

Lezen Lucas 11 : 37-41, Johannes 3 : 1-3

Heeft Paulus voor zijn bekering Jezus gekend?

Paulus heeft een strikte opleiding tot Farizeeër gehad, daarbij leerde hij alle andere richtingen in het joodse geloof te verafschuwen. De enige juiste weg was het strikt navolgen van de wet en de profeten en je moet ver weg blijven van alles wat hier van afwijkt. Jezus heeft veel van zijn activiteiten ontplooit in het Noordelijk deel van Israël tot in Libanon en Syrië. Jezus volgde het Grote Gebod van de liefde, Farizeeërs volgden de regels.

Sommigen van jullie zullen zich de slogan van Abraham Kuyper nog wel kennen: In het isolement ligt onze kracht. Dat zou ook wel eens het geval kunnen zijn bij de Farizeeërs. De geleerden zijn het er bijna allemaal over eens dat Paulus Jezus voor de eerste keer tegenkomt op de weg naar Damascus, rond het jaar 40.

Wat is de invloed van zijn Romeins Staatsburgerschap?

In onze tijd zou Paulus iemand zijn met twee paspoorten bv. een Europees paspoort en een Israëliisch paspoort. Dat had tot gevolg dat in iedere streek waar het Sanhedrin weinig invloed had, Paulus betrekkelijk vrij kon opereren. Hij deed dat vaak in de synagogen die over heel klein Azië (Turkije) verspreid waren. De joden leefden toen al veelal buiten Israël, door het hele Romeinse rijk en reeds lange tijd want overal stonden synagogen. Dat feit is een belangrijke reden dat het christendom zich in de eerste eeuw zo snel uitbreidde door het Romeinse rijk. In Antiochië wat onder invloed van Herodes stond was hij niet zo veilig. De eerste keer ontsnapt hij daar via een mand over de muur. (Schilderij van Rembrandt toevoegen) Toch gaat Paulus nog wel met Barnabas naar Jeruzalem, maar blijft daar maar kort. Tegen het einde van het leven van de toenmalige Herodes wordt de invloed van het Sanhedrin steeds kleiner en Antiochië steeds veiliger voor Paulus en dat wordt dan zo beetje zijn thuisbasis. Iedere keer als Paulus belaagd wordt beroept hij zich op zijn Romeins Staatsburgerschap. Bij voorkeur verblijft hij ook tijdens zijn reizen in plaatsen waar een Romeins garnizoen ligt.

Hoe verdiende Paulus de kost?

Paulus benadrukt op verschillende plaatsen dat hij werkt voor de kost. In de oudere vertalingen was Paulus tentenmaker, dat lijkt me onwaarschijnlijk, daar heb je nogal wat gereedschap en materiaal voor nodig en het lijkt onwaarschijnlijk dat hij dat bij zich droeg tijdens tijdens zijn duizenden kilometers wandelingen. Het Romeinse leger gebruikte tenten van geitenleer, aan elkaar genaaide huiden. Iedere groep van 8 man had een tent met 6 slaapplekken. Dat was een knap gewicht en niet te tillen voor één man.

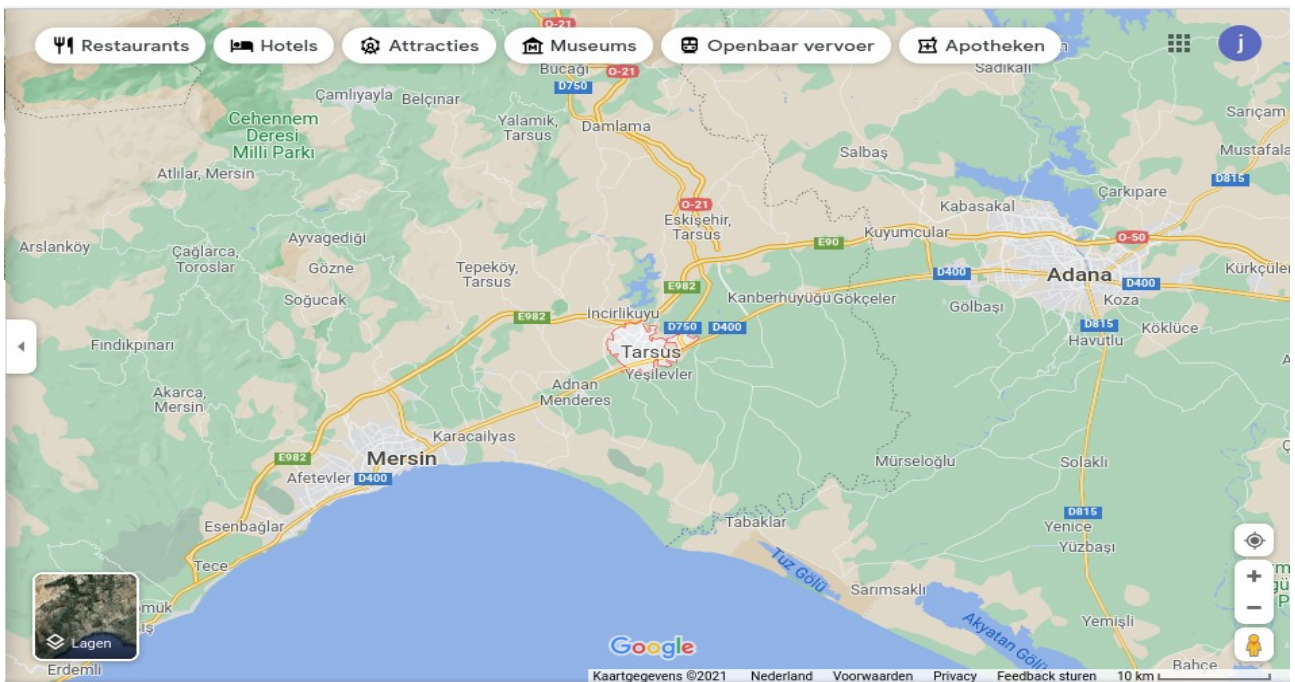
Paulus had misschien niet veel nodig voor zijn levensonderhoud maar hij gunde zichzelf ook weinig tijd want bestede meer tijd aan verkondigingen.

Toegegeven dat hij 7 dagen per week aan de gang was want hij ging op sabbat altijd naar de synagoge. Maar als je ziet hoeveel reisdagen hij had en hoeveel andere dagen hij onderricht gegeven heeft, moet je toch aannemen dat hij minder dan de helft van zijn tijd heeft gebruikt om de kost te verdienen. Hij was waarschijnlijk een zzp-er met een beroep dat hij eenvoudig kon uitvoeren op de plekken waar hij verbleef. In de latere vertalingen staat dat Paulus leerbewerker was, dat kun je op twee manieren uitleggen. De eerste is leerlooier. Op de foto zien jullie een ouderwetse leerlooierij in Marokko. Uitwerpselen van schapen en geiten, menselijke urine zijn onderdelen van de gebruikte chemicaliën om de huid te ontharen en te looien. Het stinkt afschuwelijk, het is echt niet te harden. De looiers worden ook niet oud en kunnen alleen omgaan met andere looiers vanwege de stank die aan hen kleeft. Dat kunnen we dus vergeten. Leerbewerker lijkt dus een goede mogelijkheid, leerlingen van de Talmoed scholen moesten een vak leren om in hun eigen onderhoud te voorzien. Er was één categorie die behoefte had aan allerlei leren artikelen en hoe hoger de status hoe meer aandacht gegeven werd aan het bewerkte leer. De Romeinse Legionairs waren allen goed betaald en hadden af en toe te maken met buit. Ze waren wel verantwoordelijk voor de aanschaf van hun eigen uitrusting. Leer werd verwerkt in de sandalen, officieren hadden luxere sandalen, riemen, houders van zwaarden en messen, en schilden waren geheel of gedeeltelijk van bewerkt leer. Op de foto staat een Legionair in vol ornaat uit Alphen. Dat kon Paulus makkelijk verkopen in de garnizoen plaatsen waar hij kwam. Artikelen van een zeer bekwame leerbewerker hadden een hoge toegevoegde waarde. Dat was precies wat Paulus nodig had, en hij zou het geleerd kunnen hebben van zijn vader. Volgende keer verder met de steniging van Stephanus, de tocht naar Damascus en de 3 jaren daarna.

Paulus, Rembrandt van Rijn, 1661

Fig 1 Zelfportret van Rembrandt als Paulus, moeilijk te zien maar bij de borst zit een zwaard.

Prent 2 Kaart van Zuid-Oost Turkije in het centrum ligt Tarsus

Prent 3 Pauluskerk uit de 12^e eeuw in Tarsus

Figuur 4 Paulus schrijft zijn brieven

figuur 5 Paulus ontsnapt in de mand uit Damascus

Figuur 6 Leerlooierij in Marakesh

/

Figuur 7 Stapper van Jan de Legionair

Figuur 8 De centurion in vol ornaat zonder schild

